

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

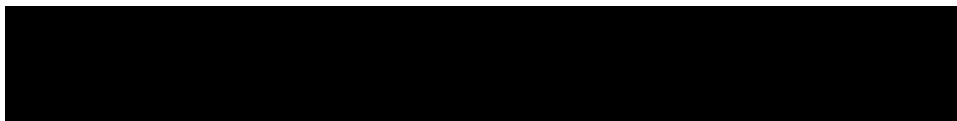
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๒๒/๒๕๖๖

เรื่อง เสรีภาพในการประกอบอาชีพและการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กรณีกล่าวอ้างว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลกำหนดนโยบายการบริหารจัดการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่เป็นธรรมต่อประชาชนกลุ่มเปราะบาง

ผู้ร้อง

ที่ ๑

ที่ ๒

ผู้ถูกร้อง สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องทั้งสองได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๕๓/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕ กล่าวอ้างว่า ผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลได้รับผลกระทบจากนโยบายการบริหารจัดการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของผู้ถูกร้อง จากประกาศ ๒ ฉบับ คือ ประกาศผู้ถูกร้อง เรื่อง การลงทะเบียนผู้ซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ ซึ่งเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขและเพิ่มหลักเกณฑ์ผู้ลงทะเบียนและกำหนดคุณสมบัติการคัดเลือกผู้ได้รับการสุ่มรายชื่อสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องเป็นผู้ที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทำให้ผู้ค้าสลากรายย่อยถูกตัดสิทธิโดยไม่เป็นธรรม กว่า ๖๐๐,๐๐๐ ราย และประกาศผู้ถูกร้อง เรื่อง ประกาศรายชื่อผู้ผ่านการสุ่มคัดเลือกแบบเรียงลำดับ (Random Sort) เป็นผู้ซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล พร้อมรายชื่อสำรอง ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ซึ่งรับรองรายชื่อผู้ซื้อ-จองสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่เพียงพอต่อความต้องการ แม้ว่าเพิ่มช่องทางให้ซื้อ-จองผ่านแอปพลิเคชันเป่าตั้ง แต่ระบบใช้งานไม่ได้ ประกอบกับผู้ซื้อ-จองล่วงหน้าบางรายเป็นกลุ่มเปราะบางที่เป็นผู้สูงอายุหรือเป็นผู้พิการ ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีหรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพและการเลือกปฏิบัติ

โดยไม่เป็นธรรม...

โดยไม่เป็นธรรม ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบโดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ บันทึกการให้ถ้อยคำของผู้แทนผู้ร้องที่ ๑ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๕

๓.๒ บันทึกการประชุมระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่กับผู้แทนผู้ร้องที่ ๒ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๕

๓.๔ หนังสือผู้ถูกร้อง ที่ ๑๒๙๙๕/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ถึงรองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมเอกสารประกอบ ได้แก่

๓.๔.๑ สำเนาประกาศสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เรื่องการลงทะเบียนผู้ซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

๓.๔.๒ สำเนาประกาศสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เรื่องการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โครงการซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล (ฉบับที่ ๘) ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๔

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๔.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๔.๓ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

๔.๔ พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๑๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

๔.๕ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖

๔.๖ ประกาศสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เรื่องการปรับเปลี่ยน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โครงการซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล (ฉบับที่ ๘) ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๔

๔.๗ ประกาศสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เรื่อง การลงทะเบียนผู้ซื้อ-จONGL่องหน้า
สลากกินแบ่งรัฐบาล ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

๔.๘ ประกาศสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เรื่อง ประกาศรายชื่อผู้ผ่านการสุ่มคัดเลือก
แบบเรียงลำดับ (Random Sort) เป็นผู้ซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล พร้อมรายชื่อสำรอง
ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

๕. ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงจากฝ่ายผู้ร้อง
ผู้ถูกร้อง และจากการสืบค้นข้อมูลสื่อสาธารณะแล้ว ปรากฏรายละเอียดดังนี้

๕.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) ผู้ร้องทั้งสองร่วมกันเรียกร้องสิทธิให้แก่ผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลรายย่อย
เนื่องจากได้รับผลกระทบจากนโยบายการบริหารการจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของผู้ถูกร้องและ
ขอให้แก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อน เนื่องจากผู้ถูกร้องกำหนดเกณฑ์และเงื่อนไขการลงทะเบียนผู้ซื้อ-จONGL่องหน้า
สลากกินแบ่งรัฐบาลโดยเปิดให้ลงทะเบียนระหว่างวันที่ ๑ - ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ และให้ผู้ค้า
ถ่ายรูปคู่กับแผงขาย พร้อมแจ้งจุดจำหน่าย ซึ่งมีผู้สมัครประมาณ ๑,๓๐๐,๐๐๐ คน และมีประกาศ
ผู้ได้รับคัดเลือกประมาณ ๗๐,๐๐๐ คน โดยกำหนดให้โควตาแก่บุคคลที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐก่อน
การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงไม่เป็นธรรม เพราะผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลรายย่อยที่เป็นผู้ขายจริง
ถูกตัดสิทธิ ผู้ร้องทั้งสองเคยร้องเรียนต่อผู้ถูกร้องขอให้เพิ่มโควตาและจำนวนสลากกินแบ่งรัฐบาล แต่ไม่มี
การแก้ไขปัญหา ประกอบกับเห็นว่าควรให้สิทธิแก่ผู้ค้ารายย่อยที่เป็นกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ ผู้สูงอายุ และ
ผู้พิการ โดยไม่ต้องจONGLONGคิวเพื่อแก้ไขปัญหาการรอบริเวณหน้าตู้ถอนเงินสดอัตโนมัติ (ATM) และควรตั้ง
คณะกรรมการที่มีตัวแทนจากภาคประชาชนร่วมเป็นกรรมการด้วย

๒) การที่ผู้ถูกร้องออกประกาศ เรื่อง การลงทะเบียนผู้ซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่ง
รัฐบาล ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ ก่อให้เกิดปัญหาสลากกินแบ่งรัฐบาลราคาแพง เนื่องจากองค์กร
หรือมูลนิธิได้รับโควตาโดยไม่ต้องจONGLONG ทำให้มีต้นทุนเพียง ๖๘ บาทต่อใบ แต่ผู้ค้าทั่วไปหากจONGLONGได้
ก็จะได้สลากในราคาต้นทุน คือ ๗๐.๔๐ บาทต่อใบ ซึ่งผู้ค้า ๑ รายจะได้รับสิทธิ ๕๐๐ ใบ หรือ ๕ เล่ม
แต่ถ้าหากจONGLONGไม่ได้ต้องไปซื้อต่อจากผู้ค้ารายที่จONGLONGได้ในราคาใบละ ๙๕ บาท ทำให้ต้นทุนสูงและ
ไม่สามารถขายในราคาใบละ ๘๐ บาท ตามที่หน้าสลากกำหนดได้

๓) การจONGLONGผ่านแอปพลิเคชันเป่าดังมีปัญหา คือ แอปพลิเคชันดังกล่าวใช้งานไม่ได้
เมื่อถึงเวลาเริ่มต้นให้เปิดจONGLONG และเมื่อจONGLONGอีกครั้งปรากฏว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหมดแล้ว ทำให้ต้องไป
นอนค้างเพื่อรอจONGLONGที่หน้าตู้ ATM และอาจเกิดการแย่งหรือทะเลาะวิวาทกัน

/๔) ผู้ร้องทั้งสอง...

๔) ผู้ร้องทั้งสองเคยร้องเรียนไปยังผู้ถูกร้องและสำนักนายกรัฐมนตรีแล้ว ทราบว่าอยู่ระหว่างรอการพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

๕.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องได้ออกประกาศ เรื่อง การลงทะเบียนผู้ซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ กำหนดวิธีการคัดเลือกโดยนำข้อมูลรายชื่อผู้สมัครทั้งหมดมาคัดกรองคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม หากพบว่าขาดคุณสมบัติ จะไม่นำรายชื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคัดเลือก และสงวนสิทธิในการนำข้อมูลของผู้สมัครมาตรวจสอบกับโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ในการคัดกรองเพิ่มเติม เช่น ผู้สมัครที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสทางสังคม โดยพิจารณาประกอบกับปริมาณสลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งมีจำนวนจำกัด

๒) ผู้ถูกร้องเปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิได้ทำรายการซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกันทุกคน โดยเริ่มทำรายการตั้งแต่เวลา ๐๗.๓๐ น. ของวันที่เปิดทำรายการซื้อ-จONGL่องหน้า

๓) ผู้ถูกร้องออกประกาศ เรื่อง การปรับเปลี่ยน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โครงการซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล (ฉบับที่ ๘) ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๔ และแจ้งจำนวนสลากซื้อ-จONGL่อง ผ่านช่องทางเว็บไซต์ <https://www.facebook.com/TheGovernmentLotteryOffice/> ทุกงวด โดยผู้มีสิทธิทำรายการซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องมีเงินในบัญชีธนาคาร [REDACTED] ที่ลงทะเบียนไว้เพียงพอชำระค่าสลาก ก่อนวันทำรายการในเวลา ๑๘.๐๐ น.

๔) ผู้ถูกร้องมีช่องทางในการทำรายการซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาลผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร [REDACTED] ทุกสาขา ระบบ Netbank และแอปพลิเคชันเป่าตั้ง หากช่องทางแอปพลิเคชันเป่าตั้งใช้งานไม่ได้ สามารถแจ้งปัญหาที่พบในการใช้งานกับธนาคาร [REDACTED] ได้

๕) ผู้ถูกร้องอยู่ระหว่างการพิจารณาแนวทางการให้สิทธิแก่กลุ่มเปราะบาง เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อให้ได้รับสิทธิในการซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาลก่อนบุคคลอื่น และหากมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการซื้อ-จONGL่องหน้า ก็จะตรวจสอบและชี้แจงให้ผู้ร้องเรียนทราบและเข้าใจต่อไป

๕.๓ ข้อเท็จจริงจากสื่อมวลชน*

๑) ██████████ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕ รายงานว่า

๑.๑) ผู้ถูกร้องพิมพ์สลากออกจำหน่ายไม่เกิน ๑๐๐ ล้านฉบับต่องวด และตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ได้รื้อระบบโควตาจัดสรรสลากใหม่แบ่งเป็น ๒ ระบบ คือ

(๑) ระบบตัวแทนจำหน่ายจำนวน ๓๑ ล้านฉบับ โดยจัดสรรให้กับตัวแทนจำหน่าย ๓ ประเภท ได้แก่ (๑.๑) สมาคม/องค์กร/มูลนิธิ (๑.๒) บุคคลทั่วไปรายย่อย และ (๑.๓) คนพิการ

(๒) ระบบซื้อ-จองล่วงหน้า ไม่เกิน ๖๙ ล้านฉบับ แบ่งเป็นสลากซื้อ ๔๐,๐๐๐ เล่ม และสลากจอง ๖๕๐,๐๐๐ เล่ม โดยมีตัวแทนจำหน่ายแบ่งเป็นกลุ่มหรือประเภท ดังนี้ (๒.๑) ตัวแทนจำหน่ายรายย่อยส่วนกลาง ๔,๗๑๙ ราย (๒.๒) ตัวแทนจำหน่ายรายย่อยส่วนภูมิภาค ๒๑,๓๔๐ ราย (๒.๓) ตัวแทนจำหน่ายที่เป็นสมาคม องค์กร มูลนิธิ ๘๙๑ ราย และ (๒.๔) ผู้ที่ทำรายการสั่งซื้อหรือสั่งจองได้ จำนวน ๑๒๘,๗๕๒ ราย

๑.๒) เนื่องจากสลากที่ขายส่วนใหญ่ราคาเกิน ๘๐ บาทต่อใบ ผู้ถูกร้องจึงจัดระเบียบโควตาระบบซื้อ-จองล่วงหน้า เพื่อคัดกรองผู้ค้ารายย่อยที่ขายสลากไม่เกิน ๘๐ บาทต่อใบ ปัจจุบันมีผู้ได้รับการจัดสรรผ่านระบบซื้อ-จองล่วงหน้าประมาณ ๑๓๐,๐๐๐ ราย และผู้ถูกร้องมีแผนจะเพิ่มจำนวนโควตาผู้ซื้อ-จองเป็น ๒๐๐,๐๐๐ ราย ที่ผ่านมาเปิดรับสมัครแล้วมีผู้มาสมัครนับล้านราย ซึ่งอยู่ระหว่างการคัดกรองเพื่อหาผู้ขายสลากในราคาไม่เกิน ๘๐ บาทต่อใบ และมีแผนที่จะเปิดแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้กับผู้ค้ารายย่อยทั่วไป โดยสามารถนำสลากที่ได้รับรายละเอียดไม่เกิน ๕ เล่ม มาลงขายผ่านแพลตฟอร์มในจำนวนเท่าใดก็ได้ แต่ต้องขายในราคาไม่เกิน ๘๐ บาทต่อใบ ทั้งนี้ การซื้อขายจะทำผ่านแอปพลิเคชันเป้าตังของธนาคาร ██████████ และจะจัดจุดจำหน่ายสลากที่มีราคาไม่เกิน ๘๐ บาทต่อใบ

๒) ██████████ ชาวออนไลน์ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๕ ให้ข้อมูลว่า ผู้ถูกร้องพิมพ์สลากออกขายงวดละ ๑๐๐ ล้านฉบับ โดยจัดสรรให้ตัวแทนจำหน่ายระบบโควตาร้อยละ ๓๑ และระบบซื้อ-จองล่วงหน้า ร้อยละ ๖๙ การจัดสรรโควตาให้กับตัวแทนจำหน่ายประเภทมูลนิธิ สมาคม องค์กรการกุศลกว่า ๘๘๓ แห่ง ซึ่งต้องเข้าไปตรวจสอบดูว่าตัวแทนจำหน่ายกลุ่มนี้มีตัวตนเป็นองค์กรการกุศลและสมาชิกในสังกัดนำสลากที่ได้รับจัดสรรไปขายจริงหรือไม่ หากตรวจสอบพบว่า ไม่ใช่องค์กรการกุศล ไม่มีสมาชิกเป็นผู้พิการหรือเป็นผู้แทน หรือผู้ที่ใช้ชื่อแทนเจ้าของจริงไม่มีตัวตน (นอมินี) ต้องตัดโควตาเพื่อนำไปเกลี้ยให้กับตัวแทนจำหน่ายในระบบซื้อ-จองล่วงหน้ารายใหม่

/๓) ██████████

* จาก <https://www.██████████n/business/996134/>, ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕
<https://██████████/2022/04/check-the-quota-system-of-lottery-dealers/>, ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๕ และ
<https://www.p██████████news/สังคม/180041>, ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๕ ทั้งหมดสืบค้นเมื่อ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๕

๓) ██████████ ออนไลน์ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๕ รายงานว่า กลุ่มผู้ค้าสลากในระดับรากหญ้าทั่วประเทศประกาศปักหลักชุมนุมที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อเรียกร้องให้ผู้ถูกร้องและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจชะลอการเพิ่มสลากดิจิทัล และให้เพิ่มจำนวนสลากให้เพียงพอกับผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาล

๖. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า กรณีตามคำร้องมีประเด็นต้องพิจารณาว่าผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๖.๑ กรณีตามคำร้องเกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๔๐^๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๖ วรรคหนึ่ง^๓

/และอนุสัญญา...

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๖

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิในการทำงาน ซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานซึ่งตนเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสิทธินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ข้อ ๕ และข้อ ๒๗^๔ รวมทั้งยังกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕^๕ ด้วย

๖.๒ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องกำหนดนโยบายการบริหารจัดการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยออกประกาศปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลโครงการซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล (ฉบับที่ ๘) ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๔ และประกาศเรื่องการลงทะเบียนผู้ซื้อ-จONGL่องหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ รวมทั้งประกาศรายชื่อผู้ผ่านการสุ่มคัดเลือกแบบเรียงลำดับ (Random Sort) เป็นผู้ซื้อ-จONGL่องหน้า

/สลากกินแบ่ง...

^๔ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

ข้อ ๕ ความเท่าเทียมกันและการไม่เลือกปฏิบัติ

๑. รัฐภาคียอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันเบื้องต้นและภายใต้กฎหมายและมีสิทธิ ที่จะได้รับความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ที่เท่าเทียมกันตามกฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ

๒. ให้รัฐภาคีห้ามการเลือกปฏิบัติทั้งปวงเพราะเหตุแห่งความพิการ และประกันให้คนพิการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม และมีประสิทธิผลจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุทั้งปวง

๓. เพื่อเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันและจัดการเลือกปฏิบัติให้รัฐภาคีดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อประกันว่าจะจัดให้มีการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล

๔. มาตรการเฉพาะซึ่งจำเป็นในการเร่งหรือเพื่อให้บรรลุถึงความเท่าเทียมกันในทางปฏิบัติแก่คนพิการ ต้องไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขของอนุสัญญานี้

ข้อ ๒๗ งานและการจ้างงาน

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของคนพิการในการทำงานบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นซึ่งนี้รวมถึงสิทธิในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยการทำงานที่ตนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกโดยอิสระและได้รับการยอมรับในตลาดแรงงานและทำงานในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปิดกว้างทำงานร่วมกัน และที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ให้รัฐภาคีปกป้องและส่งเสริมให้การใช้สิทธิของคนพิการในการทำงานดังกล่าวเป็นจริง รวมถึงสำหรับผู้ซึ่งได้รับความพิการในระหว่างการจ้างงานโดยการดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมรวมถึงการตรวจกฎหมาย ...

^๕ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๖

มาตรา ๑๕ การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการจะกระทำมิได้

การกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการกระทำหรืองดเว้นกระทำการที่แม้จะมีได้มุ่งหมายให้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยตรง แต่ผลของการกระทำนั้น ทำให้คนพิการต้องเสียสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับเพราะเหตุแห่งความพิการด้วย

การเลือกปฏิบัติที่มีเหตุผลทางวิชาการจารีตประเพณีหรือประโยชน์สาธารณะ สนับสนุนให้กระทำได้ตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่ผู้กระทำการนั้น จะต้องจัดให้มีมาตรการช่วยเหลือเยียวยาหรือรักษา ซึ่งสิทธิหรือประโยชน์แก่คนพิการตามความจำเป็นเท่าที่จะกระทำได้

สลากกินแบ่งรัฐบาล พร้อมรายชื่อสำรอง ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ เมื่อพิจารณาจากประกาศทั้ง ๓ ฉบับ เห็นว่า เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญ มีขอบเขตการให้สิทธิที่ชัดเจนสอดคล้องกับ หลักความได้สัดส่วน และคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของสังคมโดยรวมแล้ว แม้ผลจากการออกประกาศดังกล่าวจะเป็นเหตุให้ผู้ร้องและผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลรายย่อยบางคน ไม่ได้รับสิทธิเป็นผู้ซื้อ-จองล่วงหน้า แต่ผู้ถูกร้องดำเนินการไปเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาการจำหน่ายสลากเกินราคา จึงกำหนดให้คัดกรองผู้ซื้อ-จองล่วงหน้า เพื่อให้ได้ผู้จำหน่ายสลากตัวจริงและจำหน่ายสลากไม่เกินราคา หน้าสลาก พร้อมกับคัดกรองผู้สมัครที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม โดยผู้ผ่านการคัดเลือกต้องทำรายการตามที่ถูกผู้ร้องกำหนดและมีข้อห้าม เช่น ต้องไม่ขายสลากเกินราคา หน้าสลาก ต้องจำหน่ายสลากในลักษณะขายปลีกให้กับผู้บริโภคโดยตรง ห้ามขายส่งหรือขายให้แก่ผู้ที่ซื้อสลากเพื่อนำไปขายต่อ ไม่นำสลากของตนไปขายให้แก่ผู้อื่นเพื่อนำไปรวมชุดหรือแลกเปลี่ยนสลากกับผู้อื่น เป็นต้น

๖.๓ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นได้ว่า นโยบายการบริหารจัดการจำหน่ายสลากกินแบ่ง รัฐบาลมีลักษณะเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญ มีขอบเขตการให้สิทธิที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน และคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของสังคมโดยรวมแล้ว ในชั้นนี้จึงเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๖.๔ อย่างไรก็ตาม จากการชี้แจงข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องรับว่าจะพิจารณาแนวทางการให้ สิทธิเพิ่มเติมแก่กลุ่มเปราะบาง เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น ในการซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่ง รัฐบาล ดังนั้น เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาแก่ผู้ร้องและผู้ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลรายย่อยให้ได้รับสิทธิ ในการเป็นตัวแทนจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล และสามารถจำหน่ายแก่ประชาชนในราคาไม่เกินหน้าสลาก จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้อง เพื่อ พิจารณาดำเนินการต่อไป

๗. มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (ผู้ถูกร้อง) ตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ดังนี้

๗.๑ ให้ผู้ถูกร้องเร่งรัดการพิจารณาแนวทางการให้สิทธิเพิ่มเติมแก่กลุ่มเปราะบาง เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น ในการซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาลก่อนบุคคลอื่น โดยคำนึงถึงการเป็น ผู้จำหน่ายสลากที่แท้จริง

/๗.๒ ให้ผู้ถูกร้อง...

๗.๒ ให้ผู้ถูกร้องออกประกาศและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ทุกช่องทาง เพื่อให้ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาตามคำร้องนี้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเป็นธรรมในการลงทะเบียนผู้ซื้อ-จองล่วงหน้าสลากกินแบ่งรัฐบาล

๘. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๖ จึงมีมติว่ากรณีตามคำร้องยังไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามข้อ ๗ ของรายงานนี้ต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (ผู้ถูกร้อง) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางปรีดา คงแป้น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

